

Vår referens: Astrid Källström
astrid.kallstrom@rtp.se

Sundbyberg den 18 augusti 2020

Remissvar – Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess, SOU 2020:24

Personskadeförbundet RTP är en politiskt obunden medborgarrättsorganisation som arbetar för ett universellt utformat samhälle, där medborgarna har rätt till en livsinriktad och individuellt anpassad rehabilitering för att kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt. Förkortningen RTP står för rehabilitering, tillgänglighet och påverkan. Läs mer om oss på rtp.se.

Synpunkter från Personskadeförbundet RTP

Generellt är det mycket bra att utredningen kommit tillstånd eftersom det idag inte finns något samverkansuppdrag inom sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Behovet av ett sådant uppdrag är stort då försäkrade lätt hamnar mellan stolarna när samarbetet mellan aktörerna inom processen inte fungerar.

Personskadeförbundet RTP arbetar för att alla ska ha möjlighet till rehabilitering utifrån sina behov. Vi välkomnar att utredningen har ett personcentrerat fokus och efterfrågar ett helhetsperspektiv i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen samt att det läggs stor vikt på ett bra bemötande. Det menar vi ökar för den försäkrade möjligheten att vara delaktig i processen, att rätt stöd kan ges i god tid och att rehabiliteringen sker utifrån individuella behov.

Vi är medvetna om att utredningen har gjorts utifrån ett övergripande perspektiv och med fokus på samverkansstrukturer. Vi vill här dock påminna om att det av yttersta vikt att utredningens slutsatser fylls med konkret innehåll, det vill säga att rehabiliteringsprocessen består av meningsfulla åtgärder utifrån individuella behov, oavsett arbetsförmåga eller ålder.

Nedan följer våra synpunkter.

Stort inflytande för Försäkringskassan

Det är positivt att utredningen föreslår **en aktör** med samverkansansvar, med syfte att åstadkomma en fungerande sjukskrivning-/rehabiliteringsprocess. Försäkringskassan får ansvaret att samordna samverkan mellan den egna organisationen, Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, SKR, Arbetsgivarverket, fackföreningar mm.

Vi välkomnar utredningens förslag att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska öka samverkan och att Försäkringskassan ska ta hänsyn till Arbetsförmedlingens bedömning av

arbetsförmåga. Det kan påverka förutsägbarheten i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen positivt och därmed öka tryggheten för den försäkrade.

Samtidigt vill vi uttrycka vår oro över Försäkringskassans olika roller i processen och att myndighetens inflytande kan bli för stort. Försäkringskassan har i olika hänseenden multipla roller. I relation till den försäkrade ger myndigheten stöd och har en kontrollerande funktion, i samband med samverkansprocessen har myndigheten ansvar för samordning och tillsyn över samverkan.

Det som i utredningens kallas för Försäkringskassans paradox är en dubbelhet som kan slå hårt mot den försäkrade. Vi menar att det redan nu finns tecken på att Försäkringskassan inte riktigt klarar av att hantera rollerna, eftersom myndigheten utmärker sig mer genom sina kontrollerande funktioner än genom stöd och samverkan. För att vara konkret så har exempelvis utredningar av rehabiliteringsbehov före dag 180 blivit allt färre under de senaste tio åren.

Försäkringskassan har enligt utredningen också snäva tolkningsramar på vad som anses vara arbetsplatsinriktad rehabilitering. Ofta godkänns exempelvis inte arbetsträning som arbetsplatsinriktad rehabilitering. Aktörer som SKR, Svenskt Näringsliv och Arbetsförmedlingen samt forskningen menar däremot att arbetsträning tillsammans med anpassningar av arbetsplatsen visat sig vara ett bra stöd.

Vi känner oro för att samverkan mellan arbetsgivare och Försäkringskassan kan påverkas negativt av myndighetens mindre flexibla syn på insatser. Vi menar att exempelvis personer med övergående kognitiva nedsättningar mycket väl kan tänkas vara en målgrupp för arbetsträning, tillsammans med en stegvis upptrappning av timmar – detta bland annat för att kunna behålla sina arbetsuppgifter.

Vi undrar om man har utsett rätt aktör för samverkans- och tillsynsuppdraget samt att utveckla samverkan? Vi menar det vore bättre att välja en neutral aktör för ett sådant uppdrag (som exempelvis Socialstyrelsen eller någon form av Nationellt samverkansråd kopplat till Socialdepartementet).

Vi befarar att utredningens förslag kan leda till ett alltför stort fokus på Försäkringskassan, med risk för maktobalans bland parterna. Vilken aktör kontrollerar att Försäkringskassan arbetar för en sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess som gynnar återgång i arbete? Det finns även risk för att regionernas koordineringsuppdrag inom rehabilitering kan konkurrera med Försäkringskassans uppdrag och eventuellt leda till parallella processer.

Vi delar utredningens uppfattning att syftet med sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen, att den försäkrade ska återfå arbetsförmåga, bör skrivas in i myndigheternas instruktioner.

Enhetlig terminologi, kunskapslyft och metodstöd

Det är bra att utredningen problematiserar att centrala begrepp som rehabilitering, arbetsförmåga mm. tolkas på olika sätt, beroende på aktör. Utredarna efterfrågar ökad transparens, tydlighet och förståelse för varandras perspektiv utifrån respektive uppdrag.

Det är positivt att utredningen lyfter behovet av ökad kunskap och metodstöd för alla parter samt att Myndigheten för arbetsmiljökunskap föreslås som aktör som ska kartlägga och sprida kunskap bland de parter som ingår i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

Vi välkomnar att kunskap, metodstöd och evidens lyfts som vi menar är viktiga förutsättningar för en fungerande samverkan och ett personcentrerat förhållningssätt. Vi är särskilt glada över att multimodala rehabiliteringsinsatser nämns som goda exempel med evidens. Vi vet av mångårig erfarenhet att många som lever med fysiska eller kognitiva nedsättningar blir hjälpta av dessa rehabiliteringsinsatser.

En inkluderande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess samt skydd för SGI

Utredningen föreslår att personer som lever på försörjningsstöd ska inkluderas i processen, med samma syfte som för andra försäkrade, dvs. att kunna återgå i arbete. Vi anser det är mycket positivt att utredningen har ett inkluderande synsätt som inbegriper en av samhällets med utsatta grupper.

Det är också positivt att utredningen rekommenderar att Försäkringskassan ska bistå alla försäkrade som har behov av stöd i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Vi uppskattar att utredningen föreslår att detta uppdrag bör förankras i Socialförsäkringsbalken (SFB).

Vi vill också poängtera att utredningens engagemang för att skydda SIG behövs och kan bidra till att färre hamnar i ett ekonomiskt utsatt läge. Utredningen konstaterar att Arbetsförmedlingen behöver bli bättre på att informera den försäkrade vilka konsekvenser en felaktig registrering (exempelvis som arbetssökande med förhinder) kan få för personens SGI. Här menar vi dock att det hade varit ännu bättre om utredarna också hade föreslagit att lätta kraven för att behålla SGI:n.

Vi vill (i linje med utredningen) att det så kallade Nolltoleransuppdraget som regeringen gett Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen i uppdrag ska tas på allvar och förverkligas. Uppdraget har som mål att ingen ska falla mellan stolarna vid överlämning från Försäkringskassan till Arbetsförmedlingen. Det är på tiden för en kraftfull politisk handling som gör att färre hamnar i en utsatt situation till följd av missar i överlämningen.

Incitament till arbetsgivare och samarbete med Försäkringskassan

Utredningen efterfrågar tydliga incitament för arbetsgivare att förebygga ohälsa och ge stöd i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Det existerar i nuläget en avsiktsförklaring av arbetsmarknadens parter att bidra till minskad sjukfrånvaro men detta har enligt utredningen inte utvärderats. I stället rekommenderar utredningen att överväga ett ökat kostnadsansvar för arbetsgivare enligt modellen hälsovaxling (i en vidareutvecklad form).

Utredningen konstaterar att arbetsgivare oftare behöver anlita experter när återgång till arbete ska planeras. Utredarna rekommenderar att arbetsgivare ska ha krav på sig att konsultera experthjälp i arbetsmiljö och rehabilitering när en medarbetare återgår i arbete. Finansieringen föreslås ske genom staten och arbetsgivare. Arbetsgivare behöver enligt utredningen också öka förebyggande arbete.

Vi menar det här är viktiga förslag för att få sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen att fungera, eftersom kvalitén av den arbetsplatsinriktade rehabilitering som ligger i arbetsgivarnas ansvar varierar i nuläget starkt. Eftersom forskning har visat att arbetsplatsinriktat stöd är viktigt för återgången till arbete anser vi att tydliga incitament till arbetsgivare bör implementeras så snabbt som möjligt.

Framtida plattform måste skydda den försäkrades integritet

Utredningen identifierar informationsöverföringen mellan aktörerna som ett problem. Det nämns att Inera kan erbjuda en plattform men att juridiska frågetecken kvarstår. Än så länge har den försäkrade själv ansvar för att all relevant information överförs.

Här menar vi det är mycket viktigt att en framtida plattform skyddar den försäkrades integritet på ett säkert sätt och att regler och etiska överväganden för överföring av medicinsk information alltid beaktas.

Med vänliga hälsningar

Marina Carlsson, Förbundsordförande Personskadeförbundet RTP

Kontakt:

Astrid Källström, kommunikatör

astrid.kallstrom@rtp.se

08-629 27 97